



ניתן לצפות בשיעורים נוספים באתר של  
מכון מאיר בכתובת: www.meirtv.co.il

# בין חקלאות למסחר בעידן המודרני

יום עיון לקראת ט"ו בשבט - מכון מאיר

דוקא בהיותה בתור עם לבדד ואינה ראויה ללמוד אל דרך הגויים, וכח האחדות נשלם ע"י הצד הרוחני שהוא אדיר בה. ע"כ כל עיירות שבמעמד מתכנסות לעירו של מעמד, תחת שבאוה"ע ה"י יסוד אחדותם נבנה ע"י יריד ומסחר, נבנה כאן ע"י הדבר המשותף בעבודת ד' טהורה. ולנים ברחובה של עיר, להורות ג"כ על חבתם לחיי הטבע שנמצאת בעבודת האדמה. ואינם נכנסים לבתים, ג"כ מפני טומאת אוהל, שאמנם טומאות רבות גורמת ההתרחקות מחיי הטבע הטהורים. ואשרי העם שבורר לו חיי תם טבעים, בהנצלו עם זה מירידה של פראי אדם, כ"א להיות תרבותי ובעל דעה רמה וזכה עד מאד, וזה א"א כ"א בעם ד' אלה שהוא כרכא דכולא ביה ממנו מלכא ממנו נביאי ממנו (חכמיו) [שריו], וכה"א ממנו פינה ממנו יתד ממנו קשת מלחמה. שכל יתרונו יהיה רק כשישים לב לפתח את החמודות הקדושות הגנוזות בכחו העצמי הגדול, וכי אינו צריך כלל לכרמי זרים. ולמשכים ה"י הממונה אומר קומו ונעלה ציון אל: ית ד' אלהינו, העמים יקראו לבית ד' "הר", ואברהם קראו הר"י בהר ד' יראה", היינו מצד המשותף שיש לכל העמים כולם בארון של ישראל, כהר גבוה המושקף לכל. אבל יעקב קראו בית, שכבר יצאו מקרבו ההתייחדות של ישראל בערכם המובדל ומתבודד מן האומות. וישישן ישראל בטח בדד עין יעקב", כי לגבי ישראל צריך להיות ציון בית ד', כלומר מוגדרת במחיצות ומשומרת בגבולים, עד שאין צורך לרוח זר לשלוט בנו בפנימיות תרבותינו, כי כל טוב לא יחסר בתורת ד' תמימה להכשירנו לעם רם ונשא, ועם זה לרומם נפשנו ג"כ בתכונות יקרות המפתחות כשרונות הנפש לכל מדע והשכל, ושליטת רוחות של אומות אחרות בקרב בית יעקב היא כרקב לבית ישראל, וכבר ידענו מה שנמשך מהרעה מאת שפנו אל ילדי נכרים להשפיק בהם. אמנם אוה"ע הם יכירו את ערך רוח ד' השפוך על ישראל ויקלטו מרוחם אליהם, ע"כ לגביהם הנהו"ר הר ד'". אבל בהכרת ערך הביכורים המשבח את יסוד עבודת האדמה, המכשיר להתבצרות בפנימיות האומה ונתינת כח ההתחברות הפנימית רק מצד השיתופים הרוחניים הנעלים, היא נקודת ציון ששם התגלה הוד ד' והדרו. התכלית הנשגבה של אומה שלימה המתאמצת להטביע עליה חיים של קדושת המעשים והמדות והדיעות וכל העושר הרוחני, הוא צפון בעצמותה הנשגבה עד שתחת ההתחברות החומרית של יתר האומות היא מתחברת ע"י קשרים רוחניים קדושים.

והמסחר מקרב את הרחוקים, עוסק בהשוויות ובהיבורים, מתוך התשוקה להיות מרבה בסחורה של החכמה. יש שהאדם נוטה לפזר את רוחו, לצייר ציורים רחוקים, בזמן שהאמת היא פשוטה וקרובה לפניו. ועל כן לא כל המרבה בסחורה מוכים, ורק במקום שאין אנשים, שם השתדל להיות איש, מוציא ומביא. אבל בזמן שהמבוקש של החיים הגשמיים והרוחניים עומד להתמלאות מבלעדיך, אז באתר דאית גבר תמון לא תהוי גבר, והתייחד עם חכמתך ליצירה של עבודה בחידושים עצמיים יצירתיים, לא מסחריים. אמנם טוב סחרה מסחר כסף, אבל עדיפה ממנה היצירה המחדשת ומהרוץ תבואתה.

### 3. עין אי"ה ברכות ב'; ביכורים כ"ז

**כיצד מעלין את הביכורים כל העיירות שמעמד מתכנסות לעירו של מעמד ולנין ברחובה של עיר ולא היו נכנסים לבתים, ולמשכים ה"י הממונה אומר קומו ונעלה ציון אל בית ד' אלהינו.** בנהוג בין האומות הוא שאומה שכל עסקה ומחיתה אינה כ"א עבודת אדמה ולא תשים מגמתה למסחר ולחרשת המעשה שהוא מורכב עם המסחר, לשום מקום דרישה למעשי ידי האומנים בעלי מלאכה וחרשת, היא יורדת בהתפתחותה בכשרונות נפשיות, מפני שהיא ע"פ זה המצב מתבודדת לעצמה ואין לה מקום לקלוט רוחות של דיעות ומדות חדשות מיתר האומות. אמנם עם ד' אלה אע"פ שתכליתם הוא ודאי להיות עם חכם ונבון כלילי המעלות המדות והדיעות היותר טהורות ומושכלות, מ"מ חפץ ד' הוא שיהיו דוקא נטועים על אדמתם נהנים ונוונים מטוב ארצם, איש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו, ולא ישימו כל מעיינם בעניני כלכלה זולת עבודת אדמתם ויבולה, שמביא להיות נפור בעמים שונים לעשות מסחר וקנין. והוא מפני שכבר שם בכח האומה היקרה הזאת שתהי' יכולה להשתכלל בעצמה בכל חמדת שכל ורעיון וכל כשרון, ואין לה צורך לקלוט רוחות מן החוץ. אמנם באומות העולם כח המסחר יחזק את האגד החברותי, מפני המשא ומתן שיש להסוחרים הצריכים זל"ז, ועובדי אדמה שכ"א מתענג על טוב ארצו אינם נאגדים זע"ז ע"י דברים כאלה. אמנם כך היא המדה שיהי' האגד המקשר את עם ד', אהבה שאינה תלויה בדבר, כ"א קשר רוחני, אהבת ד' ותורתו, שכל הטוב והנשגב היוצא מזה אינו נבנה כ"א ע"י כח העממי שבעם ישראל. ע"כ הביכורים הם המורים על החבה היתירה הנודעת ליסוד עבודת האדמה לאומה הישראלית, שתרבותה יגדל

### 1. עין אי"ה ברכות שבת א', ב', רפ"ה

**יחזן את פני העיר, אמר רב מטבע תיקן להם.** ... הגברת המוסר הטוב, המתאים אל הצדק העליון, והגברת כח החברה הקיבוצית, הוא ע"י התמדת היחש שימצא בין אדם לחבירו, שיהיה כל אחד מרגיש איך שע"י מה שחבירו נמצא בעולם, וגם יש לו צרכים שלפי ההשקפה החיצונית הוא דוחק את גבולו וממעט את צרכיו הוא, באמת אין זאת אלא השקפה של טעות, שמזה נולדת השנאה והתחרות וצרות עין בין אדם לחבירו ובין מדינה לחבירתה. אבל המבט הפנימי מורה אותנו שכל מה שיתרבו בני אדם, יותר יוכלו להועיל איש לאחיו ע"י התחלפות הכחות, שיוכל כל אחד להשתמש וליהנות במה שחבירו מוציא אל הפועל. וכל מה שתהיה הכרה זו יותר גלויה ובלטת, יותר יתרחב כח האהבה ואחוות החברה האנושית, שממנה תוצאות לכל הטוב היותר נשגב שראוי להיות שורר בעולם. והנה, כדי להגביר את הרושם של הטוב המושפע לבני-אדם איש מרעהו, יש על זה שלשה דרכים: הדרך האחד הוא, להרבות את התמדת המצבים שעל ידם יכיר האדם את יחסו לחבירו. והנה, כל זמן שלא נמצא מציאות המטבע, ידע האדם שהוא יכול להיות נהנה בתוצאות פעולותיו של חבירו רק כל זמן שיודמן שהוא צריך למה שביד חבירו וחבירו יהיה צריך למה שבידו, אבל כל זמן שלא יפגשו שתי אלה הנקודות, לא ירגיש את הטוב שהוא מקבל מחבירו. אבל בהיות התמצית של הנקודה כלולה במטבע העוברת לסוחר, הרי בכל עת שיש לו מותר מצרכיו הוא מוכרם במטבע, והוא בטוח שכבר בא לידו כח, שסוף כל סוף יביאנו להשיג ע"י עמל חבירו את הנצרך לו, אם כן מתרבה רושם האהבה, שהוא יסוד המוסר בריבוי האיכות ע"י המקרים המתמידים.

### 2. שמונה קבצים ג', קי"ב

העבודה היא רצויה יותר מן המסחר, לא מצד עצמה, אלא מפני שהעבודה באה למלא את ההכרה תמיד, והמסחר יש שאין בו צורך, מפני שאפשר להשיג את המבוקש ממקור העבודה, בלא מתווכים. ונמצא שיש יצר מסחרי כזה, שייבקש להכביד על העולם, להרחיק את בני אדם זה מזה, כדי שימצא המתווך הסוחר מקום לתיווכו. ומשום כך יש יצרא דשנאת חנם גנוז במסחר, ומתוך זה עלול הוא להיות קולט אל תוכו עוד סיגים ממצרים רעים אחרים. בצורות הרוחניות, בעבודה לימודית, יש ג"כ מין מסחר ומין עבודה. העבודה יוצרת רעיונות חדשים,